CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA ACTIVITĂȚII SCULPTORULUI SPIRIDON GEORGESCU.

Virgiliu Z. Teodorescu

Activitatea desfășurată pentru înzestrarea forului public cu monumente în perioada dintre cele două războaie mondiale a antrenat la muncă o serie de artiști plastici care după cel de-al doilea război mondial, din motive diverse, au intrat în conul de umbră sau au fost citați numai tangențial în diverse împrejurări. Ignorați de unii, cu bună știință, pentru a-i înlătura de la diverse competiții, iar de către alții din lipsă de surse de informare s-a ajuns la o paradoxală situație de a fi azi amintite numai câteva nume, deși în for public, muzee și colecții sunt prezente lucrările lor. Nu odată necunoașterea realizatorului și a creațiilor sale determină subaprecierea unei lucrări, lăsarea ei în părăsire și degradare. În actuala etapă se impune să întreprindem reunirea informațiilor referitoare la asemenea artiști sculptori. Menționăm că, în cazul lui Spiridon Georgescu, a existat aproape acum trei decenii o preocupare[1] de a întreprinde o incursiune în evidențierea unor monumente bucureștene, prilej de amintire și a altora. Considerăm necesar să aducem în atenție câteva date de natură biografică, precum și evidențiera în succesiunea cronologică a activității desfășurate.

*

* *

Spirea George s-a născut[2] în București la 29 decembrie 1887, părinții fiindu-i Gheorghe Gheorghe și Leanca Gheorghe, născută Petre. Tatăl său era de pe plaiuri prahovene, fiu de țăran din Posești. Venise la oraș ocupându-se cu negoțul cu fructe ca precupeț. S-a stabilit în mahalaua[3] Spirea având ca vecini oameni de aceiași meserie. Căsătorindu-se cu o bucureșteancă a avut șapte copii. Spirea a urmat cursul primar la școala "Golescu"unde s-a făcut remarcat pentu talentul la desen. Directorul școlii a sfătuit-o pe mama lui Spiru să-l înscrie[4] la Școala de Arte și Meserii. Sfatul a fost urmat și astfel timp de șase ani a învățat sculptura în lemn în cadrul Școlii Superioare de Arte și Meserii din București. Ambianța și a altor discipline și a unor valoroși profesori l-au determinat să aspire spre alte orizonturi. A avut ca profesori pe Ștefan Ionescu Valbudea[5] și Arcongello Figgini. Obținând bune rezultate la arta decorativă și ornamentală tindea spre arta monumentală. Au urmat însă cinci ani de activitate în domeniul

artelor ornamentale aplicate în construcții. A trecut prin mai multe ateliere preluând de la cei cu experiență tot ceea ce s-a dovedit a-i fi util și în activitatea ulterioară de creator în arta monumentală. În anul 1911 a plecat în Italia unde a frecventat în primul an cursurile Academiei de Belle Arte din Cararra, ca apoi anii doi și trei să-i urmeze în cadrul Institutului Superior Regal de Belle Arte din Roma. Demn de reținut este și faptul că în Italia concomitent cu frecventarea cursurilor a lucrat în timpul liber în atelierele lui Augusto Polina din Cararra și a lui Cesari Acvelli din Roma unde a praticat modelajul, montarea și proporționarea statuilor. În vacanța din anul 1913 fiind în țară a fost mobilizat și a participat la campania de la sudul Dunării în timpul celui de-al doilea război balcanic. În luna iulie 1914, după terminarea cursurilor și a examenelor, a revenit în țară. Izbucnirea războiului care în scurt timp a devenit o conflagrație mondială l-a determinat să rămână în țară în anii neutralității fiind deseori concentrat, reușind însă să se dedice și artei. În anul 1915 i-a fost încredințată arhitectului Nicolae Nenciulescu[6] proiectarea și coordonarea lucrărilor teatrului de vară-cinema "Alhambra"din București de pe strada Sărindar, azi Constantin Mille. Acesta pentru elementele decorative de la portalul intrării și a scenei, a recurs la tânărul sculptor Spiridon Georgescu. Acesta a modelat[7] cele două cariatide care flanchează scena obținând la inaugurarea acestei grădini aprecierile, laudele spectatorilor impresionați de proporțiile și detaliile anatomice. Deși au fost realizate în tehnica stucaturii, compoziția gipsului, lianții au asigurat în condițiile climei noastre păstrarea acestora. Publicul vizitator al expozițiilor i-a putut aprecia participarea[8] la Expoziția artiștilor în viață cu lucrarea "Cercetaș", piesă turnată în bronz. După intrarea României în război a participat la campania militară, prilej pentru tânărul artist de a cunoaște direct tot ceea ce a generat acest război. Suferința, bărbăția, spiritul de sacrificiu, camaraderia i-au fost dominantele, care apoi, pornind de la sumarele schițe l-au inspirat în realizarea unor lucrări care preconizau să redea demnitatea apărătorului gliei strămoșești. Demobilizat a trecut la o febrilă muncă dând contur la o suită de lucrări din care 21 pentru a organiza[9] în sala bibliotecii din incinta Ateneului Român prima expoziție personală de sculptură în perioada 17 aprilie - 13 mai 1919. Precizăm că 18 piese făceau referință nemijlocită la ceea ce au adus poporului român anii războiului. Expoziția a fost un prilej ca publicul și presa să cunoască și să aprecieze creațiile tânărului artist. Reținem[10] în acest sens formularea din cronica lui Iosif Nădejde! "...expoziția tânărului sculptor este o relevație". O altă cronică a fost publicată[11] de cotidianul Viitorul.

La Muzeul Județean Giurgiu, în secția de istorie, se află expusă[12] o statuetă redând portetul lui Ștefan Gheorghiu[13]. Lucrarea este semnată și datată: Spiridon Georgescu.1919.

Ca un corolar al creațiilor pictorilor și sculptorilor participanți la marea conflagrație în luna august 1919 a fost organizată[14] la București Expoziția Națională a Armatei. Spiridon Georgescu a participat cu lucrările:

"Avântul" și "Capturarea unui tun", ambele evocând modul cum ostașul român a acționat pentru apărarea vetrei strămoșești.

Abordând o tematică socială la ordinea zilei Spiridon Georgescu a realizat o suită de lucrări redând atmosfera care l-a inspirat. In vitrina librăriei socialiste din strada Sf. Ionică nr. 5, în luna aprilie 1921, S.G. a expus piesele: "Oratorul" și "Zgribulițiî"[15].

În cea de-a XXI-a expoziție a "Tinerimei Artistice", organizată în primăvara anului 1921 în capitală, catalogul îi menționa participarea cu lucrarea "În repaus".Autorul informa pe cei interesați că piesa turnată în gips era evaluată la 2.000 lei, iar în bronz la 3.000 lei[16].

Invitat de sculptorul Carol Storck, președintele societății "Cercul Artiștilor", la expoziția de sculptură din 1921 Spiridon Georgescu a expus[17] lucrările "Parfumul", "Internaționala" și "În repaus". Printre vizitatori a fost și comandantul regimentului 21 Infanterie, care i-a comandat executarea[18] Monumentului Eroilor acestei unități. Spiridon Georgescu a realizat modelarea în pământ a machetei viitorului monument, invitând 'pe beneficiari la 2 iulie 1922 să o analizeze pentru a putea trece la operațiunile următoare. Conducerea unității a solicitat avizul de specialitate a Ministerului Cultelor și Artelor, care l-a desemnat pe sculptorul Dumitru Paciurea să se refere la calitățile machetei. Acesta, la 5 iulie 1922 s-a deplasat la atelierul artistului, unde a putut analiza lucrarea. Fiind plăcut impresionat a întocmit un elogios raport. Ulterior s-a putut trece la turnarea în gips și apoi în bronz a componentelor viitorului monument. La 9 ianuarie 1923 în fața clădirii Ministerului de Război a fost organizată solemnitatea dezvelirii acestui monument[19].

Dorința de a eterniza pentru generațiile viitoare Actului Unirii de la 28 noiembrie 1918 i-a imobilizat[20] pe românii bucovineni să declanșeze o amplă acțiune menită să devină monumentul Unirii care urma să fie amplasat în orașul Cernăuți. În scopul definirii realizatorului s-a lansat un concurs, care a antrenat în competiție pe artiștii sculptori și arhitecți : Theodor Burcă, Vasile Ionescu-Varo, Ioan C. Dimitriu-Bârlad, Horia Miclescu, Ion Mateescu și Ion D. Traianescu. În ultimă instanță juriul a acordat realizarea ansamblului artiștilor Theodor Burcă (piesa centrală și componentele hemiciclului) și Spiridon Georgescu ("Zimbrul" călcând în picioare simbolul heraldic al Austriei).

În primăvara anului 1922 Spiridon Georgescu a fost prezent[21] în cadrul expoziției organizată de "Tinerimea Artistică". Cu acest prilej în revista Flacăra a fost publicată[22] cronica lui N.Pora în care era evidențiată creația lui Spiridon Georgescu.

Arhitectul Iorgu Ciortan[23] și sculptorul Spiridon Georgescu solicitau în luna aprilie 1922 conducerii Ateneului Român progamarea sălii III pentru deschiderea unei expoziții de arhitectură și sculptură în luna aprilie 1923.

Analiza programărilor a permis obținera pentru luna mai 1923. Ulterior au renunțat, solicitând programarea pentru luna noiembrie. Alte

încurcături organizatorice l-au determinat să solicite din nou un spațiu de expunere. Rezoluția preciza:"Se acordă sălile 2-3 pentru care s-a primit 21.000 lei". Expoziția a fost deschisă în perioada 1-25 noiembrie 1923. O semnificativă apreciere a fost formulată[24] de Horia Igiroșeanu[25] în revista "Clipa". Reținem și reacția cronicarului de la L'Independence Roumain, care a trecut în revistă exponatele artistului sculptor[26].

Una din primele comenzi finalizate[27] a fost cea pentru comuna Găiceana din județul Bacău. Locuitorii așezării, cu sprijinul celor din județ au comandat un monument pentru a cinsti memoria eroilor din războiul de independență și din primul război mondial. Amplast în centrul localității are așezat pe un trunchi un vultur cu aripile larg desfăcute protejând steagul țării, piesă turnată în bronz.

O altă comandă[28] a fost a orașului Dorohoi pentru cinstirea eroilor din primul război mondial. Unul în centrul localității, în fața Primăriei, iar al doilea în cimitirul Eroilor. Primul a fost atribuit spre realizare lui Spiridon Georgescu. Amplasat în centrul unei piațete pe un soclu bine proporționat are în compunere următoarele piese: o statuie redând un ostaș cu arma în mână pornind în avântul unui atac, două reliefuri înalte cu scene de război, două plăci comemorative evocând pe cei 6282 morți din județul Dorohoi căzuți pe câmpul de luptă. Toate aceste componente au fost turnate în bronz la "F-ca V.V.Răscanu,1924". Atât statuia cât și reliefurile sunt semnate: "Sp. Georgescu". Considerăm necesar să subliniem că pe fața principală a monumentului inscripția face referință la sacrificiile anilor 1916-1921, incluzând și pierderile suferite prin imixtiunile ulterioare. Dezvelirea monumentului este atribuită anului 1926.

În "Salonul Oficial" organizat de Ministerul Artelor în anul 1924 Spiridon Georgescu a participat cu lucrarea "În repaus", piesă turnată în bronz[29]. Tot în anul 1924 a avut și o expoziție personală. Calendarul Minerva, 1925, a reprodus[30], două din lucrările sale din această expoziție. Ne referim la lucrările "În repaus" și "Gornistul." Aceeași publicație menționa[31] participarea lui Spiridon Georgescu și a lui Carol Storck la expoziția organizată de "Cercul Artistic"[32].

În primăvara anului 1924 Școala Ofițerilor de Geniu din București a publicat condițiile concursului menit a defini pe viitorul realizator al monumentului Eroilor Geniști[33]. Comisia care a analizat proiectele prezentate era formată din patru artiști plastici și cinci ofițeri. Cei patru artiști erau: sculptorii Dimitrie Paciurea, Dumitru Demetrescu, Ion Iordănescu și arhitectul Iorgu Ciortan. Comisia i-a acordat lui Spiridon Georgescu premiul I în valoare de 25.000 lei și execuția monumentului. Amploarea lucrării, sumele necesare pentru executarea în material defintiv au reclamat mai mulți ani, reușindu-se ca în 29 iunie 1929 să aibă loc dezvelirea monumentului. Pentru strângerea de fonduri au fost organizate diverse acțiuni, inclusiv imprimarea și lansarea de cărți poștale ilustrate.

Prin preconizatul amplasament, deschiderea pieței de la intersecția unor importante artere de circulație, precum și prin componentele compoziției monumentul a fost conceput ca o amplă lucrare. Dominant "Leul" a fost redat stând biruitor pe trofeele capturate de la inamic. Proporțiile acestei piese sunt impresionante. Având înălțimea de 4,40 m. și lungimea de 5,40m.

Greutatea acestei piese este de 6.000 kg. Corespunzător a fost rezolvată și problema celor 4 ostași plasați la colțurile soclului ca protectori și în relație cu reliefurile. Fiecare ostaș are înălțime de 2,20m. și cântărește 1200 kg.

La salonul "Cercului Artistic" organizat în anul 1925 la Ateneul Român a prezentat[34] lucrări ca: "Prometeu", "Motiv Funerar", "Cap", ultima lucrare fiind turnată în bronz.

Declanșarea acțiunii pentru realizarea monumentului Eroilor Aerului l-a antrenat și pe Spiridon Georgescu care a conceput[35] o machetă care după expunerea pentru jurizare a fost reprodusă[36] în "Ilustrațiunea" din anul 1926. Juriul concursului pentru desemnarea câștigătorului-realizator al monumentului-a acordat unul din premii lui Spiridon Georgescu.

În decursul anilor Spiridon Georgescu a realizat monumente funerare care au fost amplasate în diverse cimitire. În cimitirul Bellu a fost așezat în anul 1926 bustul Ticu Comănescu[37].

Artistei Angiolina Santocono, desenatoare predilect a elementelor florale - realizări cu caracter didactic - azi majoritatea constituindu-se patrimoniului muzeului Grădinii Botanice, i-a consacrat[38] două lucrări. Prima este un relief redând portretul acesteia. Piesa a fost semnată și datată, în față jos: "Sp. Georgescu 1927". Un exemplar turnat în gips patinat este păstrat în Muzeul Grădinii Botanice. A doua lucrare este un bust turnat în gips care în anul 1936 a fost donat de către Angiolina Santocono Muzeului Alexandru Saint Georges[39].

Ion Vitianu[40] în cronica publicată în 1927 în revista Clipa a realizat[41] o analiză a activității lui Spiridon Georgescu. Referindu-se la lucrările acestuia el nota: "...șlefuite, sunt fin dăltuite. El este zugrăvitorul sufletesc ca și trupesc al amănuntului și al nuanței, dăltuiește, cizelează cu delicatețea unui fin giuvaergiu, redând amănunțit cei mai imperceptibili mușchi și cele mai fine linii ale trupului". În anul 1928 au avut loc concomitent în incinta Ateneului Român două ample acțiuni artistice. Prima a fost organizarea Salonului Ateneului Romîn la care au fost reunite lucrări ale artiștilor decedați precum și a celor în viață. Spiridon Georgescu a participat[42] cu două lucrări: "Portretul arhitectului I.C."/Iorgu Ciortan/, piesă turnată în bronz și "Portretul publicistului C."/Cridim/[43], turnat în gips.

A doua acțiune a fost Salonul artiștilor sculptori români la care Spiridon Georgescu a expus 5 lucrări: "Portetul dr. I.St.F."/Furtună/[44]; "Portretul dr.I"; "Portretul I.I"; "Prometeu", "Vagabondul". Ultima lucrare a fost achiziționată pentru Pinacoteca Ateneului Român.

Tot în anul 1928, în luna decembrie, a participat[45] și la expoziția Cercului Artistic cu nouă lucrări "Baba Oarba" (bronz); "Bustul dr. Sigismund" (bronz); "Bustul dr. I.St.Furtună"; "Bustul publicistului Cridim"; două fragmente din monumentul Geniului;"Fumătorul"(bronz);"În repaus" (bronz); "Petronius" (bronz).

La Codlea, județul Brașov, a fost dezvelit[46] în anul 1928 un monument dedicat cinstirii eroilor din primul război mondial. În acest caz este obelisc.

O mențiune interesantă o găsim în revista Clipa editată de Horia Igiroșeanu, respectiv că în colecția artistică a lui I.Gr.Perieteanu erau reunite[47] mai multe lucrări ale lui Spiridon Georgescu.

La expoziția "Cercului Artistic" deschisă la 16 decembrie 1929 în saloanele "Regele Mihai I" din calea Victoriei nr.5 printre expozanți a fost și Spiridon Georgescu[48].

La Govora, în fața Pavilionului Băilor a fost amplasat[49] bustul evocîndu-l pe "medic general N.Zorileanu1848-1921, primul cercetător și întemeietor medical al Băilor Govora", după cum este menționat pe soclul monumentului. Lucrarea a fost turnată în bronz, având la spate mențiunea "Spiridon Georgescu, str. Acvilei nr.39, Buc.,1929"

În localitatea Dascălu-Creața din județul Ilfov, în anul 1929 a fost dezvelit monumentul eroilor din primul război mondial, amplasat[50] în apropierea școlii din localitate. Pe un soclu bine proporționat se află statuia ostașului român redat în postura de apărător folosind patul puștii pentru a lovi inamicul. Un relief redă o scenă de luptă. Ambele piese sunt turnate în bronz.

Pentru familia Plopeanu[51] a realizat un monument care a fost așezat la mormântul din cimitirul Bellu.

În cimitirul Ghencea-Civil se află bustul, turnat în bronz "Gh. Russe avocat 1881-1930, fost ajutor de primar al sectorului III Albastru". La spate are mențiunea: "Sp. Georgescu, str. Aquila 39, București", iar pe plint în stânga este ștanțat: "Turnătoria în ceară pierdută Gh.Dănilă".

La al doilea Salon al Ateneului Român organizat în perioada 1 decembrie 1929-26 ianuarie 1930 Spiridon Georgescu a participat[52] cu un fragment din monumentul Geniului.

Am amintit anterior de atribuirea de către juriu a realizării monumentului dedicat cinstirii eroilor geniști. La 29 iunie 1929 a avut loc solemnitatea dezvelirii, în cadrul unor manifestări de amploare națională. Amplasat la intersecția bulevardului Geniului cu bulevardul Armata Poporului, arteră rebotezată din 1996 Iuliu Maniu, are o largă deschidere spre Palatul Cotroceni și Grădina Botanică. În compunera monumentului găsim într-o fericită distribuție reliefuri care redau episoade din timpul campaniei evidențiind contribuția acestei arme la susținerea luptelor. Patru statui străjuiesc cele patru colțuri ale soclului. Ele redau ostași din compunerea armatei geniului, respectiv un pionier, un pontonier, un transmisionist și un militar din trupele de căi ferate. Pe masivul soclu se află

amplasat "Leul", simbolul curajului, consacrat în conștiința fiecărui român ca apărător de glie strămoșească. Pe fața principală a soclului au fost dăltuite în piatră cuvintele ce se constituie mesajul către viitorime: "Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătălie pentru întregirea neamului"[53]. Atât pentru participanții la solemnitatea dezvelirii cât și pentru cei care trec de atunci pe lângă acest monument el a devenit loc și obiectiv de referință și meditație[54].

La al III-lea Salon al Ateneului Român organizat în perioada decembrie 1930-21 ianuarie 1931 Spiridon Georgescu a prezentat "Portretul scriitorului P.D."/Petre Dulfu/[55].

În anul 1930 a fost dezvelit[56] și monumentul Infanteristului din București, amplasat într-un scuar la intersecția Splaiului Independenței cu Bulevardul Cotroceni. Lucrarea care se încadra la timpul respectiv cu proporțiile scuarului, considerăm că, eventual, putea onora o unitate militară sau centrul unei localități cu resurse mult mai modeste decât capitala Romăiei. Să nu uităm că în acei ani, depășind dificultățile de natură materială și, nu numai, s-a reușit să se declanșeze și respectiv finalizeze acțiunile care au adus cinstea cuvenită, de nivel național Eroilor Aerului, Eroilor Sanitari, Eroilor Armei Geniului, Corpului Didactic și chiar al eroilor armei infanteriei. Păgubitoare este și actuala inscripție a cărui text este ilogic din punct de vedere cronologic: "Eroilor căzuți la Mărășești 1916-1918". Lupte în zona au fost în anii 1916-1917, dar în 1918 ?

Revenind la componentele monumentului remarcăm următoarea distribuție: pe un piedestal adosat soclului se află un vultur cu aripile desfăcute care protejează sabia de la picioarele sale. Pe soclu este statuia care redă un ostaș în avântul loviriii inamicului cu patul armei. Aceste piese au fost turnate în bronz.

Actuala valorificare a terenului limitrof a dus la sufocarea monumentului, la realizarea unei situații chiar hilare. Reamenajarea, amplificarea stației Peco a dus la acoperirea perspectivei spre acest monument. Mai mult, postura ostașului poate acum sugera gestul lui de apărare față de cei care i-au agresat acest mic teritoriu. Ne întrebăm dacă ceea ce s-a întreprins s-a făcut cu avizările cuvenite, iar dacă da, care este competența celor care eventual le-au dat. Știut este că monumentele se bucură de un spațiu de protecție și totuși incompetența este triumfătoare. Au trecut și au văzut ce finalitate a avut necugetata semnătură (dacă există?). Poate că avem și în acest caz cu un act premeditat, făcând parte din concertul de agresive la adresa monumentelor și a istoriei României. Cert este că ceva trebuie întreprins în acest caz pentru a "salva" monumentul. Poate o reamplasare a lui s-ar dovedi justificată, costându-i pe inițiatorii agresiunii mult mai puțin decât au investit în "modernizarea"stației Peco. Un studiu de caz ar putea deveni pentru Ministerul Culturii, Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, Direcția de Sistematizare din cadrul Primăriei Capitalei, inclusiv presa un prilej de a înțelege că pentru

monumentele de for public este imperios să se acorde o atenție la care mulți factori au responsabilități și că ceea ce a funcționat cu bune rezultate între cele două războaie se impune să redevină o realitate și a anilor noștri. Ne referim la menirea pe care a avut-o Comisia Superioară a Monumentelor Publice de a studia și aviza fiecare monument, inclusiv ambiantul său și de a-i urmări soarta ulterioară. Azi, neavând un asemenea colectiv interdisciplinar, problema este scăpată de sub control. În amintirea de mai sus a unor instituții, am făcut conștient abstracție de misiunea nobilă care revine Ministerului Apărării Naționale. Am considerat că cel puțin pentru monumentele dedicate cinstirii eroilor, deci și pentru acest monument, îi revine misiunea de a le avea permanent în atenție, asigurându-le protecția și punerea lor în evidență cum se cuvine, inclusiv organizarea unor manifestări, publicarea unor cărți poștale ilustrate, pliante, micromonografii, brelocuri, diapozitive care să le prezinte ca mesaj de la înaintași către viitorime. În acest context societatea "Cultul Eroilor", instituție atât de activă și cu rezultate remarcabile până la desființarea ei de ocupanții României după 1944, se impune a fi revitalizată pentru ca noile generații să învețe ce este un monument, cine și pentru ce a fost făcut, ce ne transmite și cum trebuie să-l predăm celor de mâine. Și, în acest caz este imperios necesar să luăm aminte la sfatul dat de savantul și patriotul Nicolae Iorga: "Puneți copii în fața monumentelor, în care este încorporată istoria... și în felul acesta istoria poporului nu va mai fi o materie de învățat pe de rost astăzi și de uitat mâine, ci un element de putere și inițiativă în sufletul fiecăruia dintre ei".

Între 15 februarie – 15 martie 1931 "Cercul Artistic" a reunit în cadrul unei expoziții realizările artiștilor societari și ale celor invitați. Spiridon Georgescu a expus"Regimentul 32 Mircea", evaluată la 120.000 lei; un fragment din monumentul Eroilor Geniului, evaluat de 25.000 lei; "În repaus", evaluată la 7.000 lei; "După un mileniu"; "Prometeu" și "Fumătorul", evaluate la 15.000 lei fiecare, toate lucrările fiind turnate în bronz[57].

Presa din toamna anului 1931 a consemnat participarea lui Spiridon Georgescu și la Salonul de toamnă. V.B.[58] formula în ziarul Universul aprecieri la adresa lui Spiridon Georgescu.

În cimitirul Bellu în primăvara anului 1931 a fost amplasat[59] monumentul dedicat maiorului Mihail Izvoranu. În acest caz este o lucrare dăltuită în piatră.

La 28 iunie 1931 la Lugoj a avut loc solemnitatea dezvelirii[60] monumentului generalului Ioan Dragalina. În compunerea acestuia remarcăm modul cum a fost conceput soclul sugerând în partea inferioară un sarcofag roman pe fețele căruia au fost încasetate panouri cu reliefuri redând pe generalul Ioan Dragalina rănit, dar continuând a da ordine pentru conducerea luptei pentru a stopa înaintarea inamicului. Un alt relief evocă o scenă de luptă. Textele oferă cititorului o succintă biografie a generalului[61].

Pe soclu, în față, deasupra inscripției definitorii a monumentului, se află o reuniune de steaguri și săbii încrucișate, iar pe soclu bustul generalului. Toate aceste componente au fost turnate în bronz.

În anul 1932 Sindicatul Artelor Frumoase, a cărui membru era de la înființare în anul 1921, a inițiat o serie de expoziții menite să popularizeze activitatea membrilor și în unele cazuri să susțină căminele de odihnă și creație de la Balcic, Domnești și Sâmbăta de Sus. La Expoziția de pictură și sculptură a Sindicatului Artelor Frumoase (SAF), organizată între 30 aprilie – 25 mai 1932 sculptorul Spiridon Georgescu a expus[62] o "Statuetă" și lucrarea "Fumătorul".

Locuitorii din comuna Dudești Cioplea, azi integrată prin extinderea orașului București devenind cartier al acestuia, i-au comandat lui Spiridon Georgescu realizarea[63] unui monument dedicat cinstirii eroilor. Pe parcursul deceniilor care au urmat, monumentul a cunoscut și momente de restriște fiind la un moment dat retras din forul public pentru a fi "depozitat" în curtea unui Comisariat Militar. După definitivarea cartierului de la intersecția arterelor de circulație din zona Nicolae Grigorescu a fost readus în forul public. În compunerea monumentului remarcăm statuia ostașului român redat în postura de participant la atac, relieful care sugerează dramatismul confruntării forțelor beligerante, panouri cu numele eroilor căzuți la datorie. Toate acestea fiind turnate în bronz. Relieful este semnat și datat dreapta jos: "S. Georgescu 1932", iar în stânga are ștanțat textul: "Fabrica V.V. Răscanu București".

În perioada 27 aprilie – 15 mai 1933 la expoziția "Cercului Artistic", organizată în sala Mozart, Spiridon Georgescu a expus[64] lucrarea "Zimbru".

În anul 1933 au fost dezvelite monumentele eroilor din localitățile Tudora, județul Botoșani și Fundulea, județul Ilfov. Primul a fost amplasat[65] în parcul din centrul localității. Soclul, în partea inferioară, este purtător a patru reliefuri redând scene de luptă, iar pe panouri de marmură plasate în partea superioară a soclului au fost dăltuite numele eroilor. În perioada de după 1947, placa cu inscripția care definea monumentul a fost înlăturată. Pe soclu este statuia ostașului român apărător al fruntarilor țării, lovind cu patul puștii pe atacator. Atât statuia cât și reliefurile sunt turnate în bronz.

Al doilea monument, cel de la Fundulea, a fost conceput în aceiași manieră. El ste dedicat: "Eroilor noștri" a căror fapte au fost consemnate în Dobrogea, Ardeal, Oituz, Mărăști, Mărășești[66].

Un concept al catalogului Expoziției de pictură, sculptură, gravură, argitectură și fotografie artistică, patronată de Cenaclul Idealiștilor ne oferă[67] câteva informații biografice despre artiștii participanți, precum și titlurile lucrărilor prezentate. Spiridon Georgescu a participat cu "Bourul Moldovei" lucrare evaluată la 12.500 lei. Expoziția a fost deschisă în perioada 19 februarie – martie 1933.

Localitățile Gogoșari, Drăghiceanu și Rădești din județul Vlașca au inițiat în anul 1929 ridicarea unui monument pentru cinstirea eroilor din

aceste așezări. În luna iulie 1932 acțiunea a fost finalizată[68]. În compunerea acestui simbol al recunoștinței au fost integrate: pe soclul realizat cu piatră albă din Dobrogea a fost plasat un relief redând o scenă de luptă și alte trei plăci cu numele celor 142 de eroi din localitățile amintite. Pe soclu este statuia ostașului român izbind cu arma. Dramatismul scenei este subliniat de detalii ce definesc sacrificiul pentru a transpune în realitate chemarea "Pe aici nu se trece". Ne referim la cămașa sfâșiată, patul armei rupt.

În orașul Alexandria în anul 1934 pentru realizarea unui monument al eroilor a fost finalizată[69] lucrarea contractată la 14 septembrie 1932. Amplasat inițial în parcul orașului, acum a fost reamplasat[70] în fața clădirii Prefecturii județului Teleorman. Componentele turnate în bronz la firma V.V.Răscanu din București au fost recepționate de membrii comitetului de inițiativă la 31 martie 1934. Ne referim la cele 4 reliefuri plasate în partea de jos a soclului, trofeele militare și ramura de laur, medalionul regina Maria și statuia. Unul din reliefuri evocă scene de luptă, iar statuia redă un ostaș în uniformă de campanie ținând cu mâna stângă arma la picior, iar cu dreapta steagul României. Pe o placă de marmură au fost dăltuite cuvintele:"Eroilor alexandreni recunoștință"

În anul 1935 Spiridon Georgescu a participat la Salonul Ateneului Român organizat în perioada 18 mai – 18 iunie unde a expus[71] lucrările:"În repaus" și "Vagabondul", iar la Brăila unde a fost organizată în perioada 6 iulie – 6 august "Luna Brăilei" a expus piesa "Zimbrul", lucrare turnată în bronz[72].

La Valea Voievozilor, județul Dâmbovița la 1 noiembrie 1936 a avut loc solemnitatea dezvelirii monumentului dedicat cinstirii eroilor, ridicat prin strădania comietului parohial[73]. Componantele sculpturale au fost turnate în bronz la firma V.V. Răscanu.

Sfârșitul anului 1936 începutul anului 1937 l-a trăit în condițiile satisfacțiilor pe care i le-a oferit în organizarea[74] unei noi expoziții personale în sala Mozart. În această împrejurare el a realizat o cuplare cu desenele Angeolinei Santacono, cei doi expozanți fiind gazde la vernisajul din ziua de 20 decembrie.

Pentru localitate Sintești din județul Ilfov a realizat[75] un impunător monument al eroilor amplasat pe axul șoselei spre Vidra prin realizarea în acest scop a unei zone verzi protejată de un impunător gard executat din piatră și metal, azi parțial atacat de agresivitatea circulației rutiere. Soclul monumentului a fost executat cu beton armat și placat cu piatră albă de Albești-Câmpulung, actualul județ Argeș. Componentele sculpturale au fost turnate în bronz la firma Gh. Dănilă în anii 1936-1937. Pe fețele laterale ale soclului au fost montate două reliefuri redând un atac la baionetă a ostașilor români și respectiv o șarjă de cavalerie. Pe fața principală se află o placă cu textul: "Morți pentru Patrie 1916-1919".În ultimii ani a mai fost adosată o placă de marmură cu inscripția: "Eroii Patriei în al 2-lea război 1941-1945" având și mențiunea: "Decembrie 1989 1 Erou"

Pe soclu se află statuia ostașului român, în uniforma de campanie, ținând în mâna dreaptă drapelul României, iar cu mâna stângă arma la picior. Monumentul Eroilor din localitatea Sintești a fost dezvelit în anul 1937.

La Turnu Măgurele, județul Teleorman i-a fost încredințată lui Spiridon Georgescu realizarea[76] unui monument al Eroilor pentru incinta Cimitirului de Onoare, unde au fost reunite osemintele din zonă a celor căzuți la datorie în ani 1916-1918. Monumentul a fost realizat în anii 1936-1937 cu contribuția materială a Prefecturii județului, a Primăriei orașului și a Garnizoanei Militare. Soclul a fost placat cu piatră artificială, având deasupra plasat un vultur cu aripile larg desfăcute, piesă turnată în bronz. În jurul monumentului se află mormintele a 30 de ostași români, 30 de ostași inamici iar în cripta monumentului au fost depuse osemintele a 76 de ostași neidentificați.

La Lehliu, județul Ialomița, la 16 august 1933 s-a hotărât realizarea[77] unui monument pentru cinstirea eroilor. La a doua licitație s-au prezentat trei concurenți. Comitetul de inițiativă a acceptat oferta lui Spiridon Georgescu care a solicitat pentru lucrare suma de 150.000 lei. S-a preconizat realizarea unui soclu de beton placat cu piatră de Albești-Câmpulung cu înălțimea de 4 m., o statuie a ostașului român, un relief, două plăci cu numele eroilor, o placă cu textul: "Eroilor noștri 1916-1918",o placă cu dedicația, data edificării și numele membrilor comitetului de inițiativă. Spiridon Georgescu a realizat și două platforme pentru tunuri de epocă care să încadreze monumentul. Elementele sculpturale au fost turnate în bronz. Lucrarea a fost finalizată în anul 1937, iar sfințirea a avut loc în anul 1938.

Garnizoana Militară din orașul Făgăraș s-a adresat în septembrie 1938 Comisiei Superioare a Monumentelor Publice solicitând aprobarea pentru a ridica în apropierea cetății Făgăraș, lângă malul exterior al șanțului de apărare, bustul care să o evoce pe Doamna Stanca, soția lui Mihai Viteazul, materializându-se pe această cale, una din inițiativele profesorului Nicolae Iorga, formulată în anul 1935. Comitetul de inițiativă a lansat o colectă, cu care prilej a fost strânsă suma de 100.000 lei. Comanda a fost lansată[78] către Spiridon Georgescu.Acesta a încredințat realizarea soclului în piatră în atelierul Petre Bălan din Craiova. În luna septembrie 1938 bustul realizat de Spiridon Georgescu fusese adus și depus în incinta Biroului de Recrutare din localitate În luna octombrie acțiunea a fost avizată de Comisia Superioară a Monumentelor Publice.

La Brănești, județul Dâmbovița la 15 august 1938 a avut loc solemnitatea dezvelirii[79] Monumentului Eroilor. Lucrare de amploare, având soclul de beton placat cu piatră de Albești-Câmpulung, are în partea de jos casetări în care au fost plasate două reliefuri și două plăci cu numele celor 66 de eroi. Reliefurile redau scena unui atac la baionetă al ostașilor români și respectiv o luptă în tranșee. Pe fațada principală, în partea superioară se află o altă placă cu textul:"Eroilor noștri 1916-1919". Pe soclu a fost așezată

statuia ostașului român redat în postura de apărător, lovind inamicul cu patul armei.

Localitatea Cățelu, azi încorporată în perimetrul orașului București, a inițiat cinstirea eroilor prin realizarea[80] unui monument, amplasat în centrul comunei, chiar pe axul șoselei. Are în compunere următoarele elemente: un soclu de beton placat cu piatră având pe fața principală adosat un relief redând o scenă de luptă, iar pe soclu un ostaș cu uniformă de campanie, ținând în mâna dreaptă ridicată drapelul, iar cu stânga arma la picior. Ambele piese au fost turnate în bronz.

În anul 1938 Spiridon Georgescu a prezentat[81] la a 38-a expoziție a societății "Tinerimea Artistică" lucrările:"Portetul scriitorului Petru Bellu"[82] și "Portetul preotului Petrică", ambele piese fiind turnate în bronz.

Considerăm semnificativă reacția lui Spiridon Georgescu minifestată[83] în coloanele ziarului "Universul" în care a luat o poziție dură față de realizarea sculptorului Oscar Han pentru orașul Chișinău. În cadrul rubricii "Tribuna Liberă" Spiridon Georgescu se referă la modul cum a fost concepută statuia regelui Ferdinand. A avut posibilitatea să o analizeze cu prilejul expunerii la Ateneul Român înainte de a fi expediată către beneficiari. El o considera ca necorespunzătoare, dezaxată, o compromitere a sculpturii românești.

Catalogul editat de către Sindicatul Artelor Frumoase (S.A.F) pentru expoziția realizată în cadrul Lunii Bucureștilor din perioada 17 iunie-17 iulie 1939 îl menționează[84] pe Spiridon Georgescu cu lucrarea "Prometeu", evaluat la 8.000 lei.

Cu prilejul organizării celei de a IV-a expoziții a Sindicatului Artelor Frumoase în perioada 5 noiembrie-1 decembrie 1939 a expus[85] bustul regelui Carol al-II-lea.

În colecția Muzeului de Artă din Târgu Jiu se află[86] un bust definit: "Bătrână". Lucrarea este turnată în bronz. Este semnată și datată:"Spiridon Georgescu, 1939".

În perioada 7-30 noiembrie 1940 Spiridon Georgescu a participat[87] la a 50-a expoziție a "Cercului Artistic" cu lucrările: "M.S. Regele Mihai I", "Aurel Fliad", "Portretul d-nei Burdulescu".

Pentru localitatea Roseti, județul Ialomița, azi Călărași în anul 1938 comitetul de inițiativă a făcut demersurile pentru a obține avizările cuvenite pentru realizarea unui monument al eroilor. Lucrarea a fost încredințată lui Spiridon Georgescu[88].

În localitatea Bobești-Bălăceanca, județul Ilfov, lângă spitalul de Psihiatrie se află monumentul Eroilor. Are un soclu realizat din piatră albă, iar pe fața principală sunt dăltuite cuvintele: "Eroilor ca amintire, urmașilor ca pildă". Pe fețele laterale sunt dăltuite numele eroilor. Pe soclu este plasat un vultur cu aripile larg deschise și cu picioarele protejând drapelul țării. În partea inferioară a soclului, jos dreapta este dăltuită mențiunea: "Sculptor Spiridon Georgescu str. Aquilei nr. 39 București"[89].

În anul 1940 a realizat[90] și monumentul Eroilor pentru localitatea Glodeanu Siliștea, județul Buzău. Monumentul a fost amplasat în centrul comunei, fiind rezultatul dorinței cetățenilor, contribuției lor materiale și a societății "Cultul Eroilor". În acest caz soclul din beton a fost placat cu o piatră fasonată. Pe fața principală a soclului se află o placă cu însemnele militare: o cască, un drapel și o ramură de laur. Pe soclu este plasată statuia ostașului în postura de apărător lovind cu patul armei.

Situația actuală relevă că de la data dezvelirii multe componente au fost înlăturate.

Realizarea[91] bustului regelui Mihai I a promovat o bogată corespondență între Președinția Consiliului de Miniștri – Ministerul Cultelor și Artelor. Lucrarea fiind comandată de către Gruparea I-a Antiaeriană, aceștia, solicitaseră avizările din partea forurilor abilitate. Președinția a cerut în acest sens Departamentului de specialitate să refere ca atare.

La 1 martie 1941 Emanoil Bucuța[92] aprecia că pentru a fi achiziționată lucrarea reclama o serie de modificări care să-i confere calități monumentale.

În același an, 1941, a realizat[93] compoziția "Strigoii" inspirat de Mihai Eminescu, precum și bustul mareșalului Ion Antonescu[94].

În muzeul din Câmpulung Muscel, județul Argeș, ca donație a lui Mihai Tican Rumano[95] este păstrat bustul N. Vulpescu[96], lucrare turnată în gips patinat. Lucrarea este semnată și datată, dreapta jos: "Sp. Georgescu, 1941".

Condițiile crizei politice europene s-au repercutat și în România și au determinat o situație care a dus la anulări de comenzi. Practic, artiștii plastici au fost în situația de a nu avea de lucru și deci erau lipsiți de posibilități materiale care să le asigure cele zilnice precum și procurarea materialelor de lucru, asigurarea transpunerii lucrărilor modelate în materiale definitive. La 4 martie 1941 Spiridon Georgescu a întocmit un memoriu[97] în care arată că nu are de lucru și solicita să-i fie achiziționat bustul regelui Mihai I. Situația fiind deosebit de gravă, concomitent și soția artistului, Henriette Sp.Georgescu a înaintat un memoriu către Maria Antonescu. Memoriul era însoțit de o succintă biografie în care arăta că soțul a fost participant la campaniile militare ale anilor 1913 și 1916.

În localitate Poiana, județul Dâmbovița, a fost realizat[98] un monument al Eroilor având pe soclu statuia care redă pe un ostaș român în postura de apărător, folosind patul puștii pentru a lovi pe atacator.

Evenimentele posterioare anului 1944 au avut repercursiuni asupra vieții și creației lui Spiridon Georgescu. Paradoxal în anii tinereții a militat pentru mișcarea socialistă, desfășurând după cum afirma[99] în anul 1955" o activitate notorie". Aflat la studii în Italia era colaborator la ziarul România Muncitoare căreia îi trimitea articole despre luptele muncitorimii din Italia.

După 23 august 1944 a înțeles să intre în vârtejul luptelor fiind primit în P.C.R. Dar, paradoxal, în anul 1950, în procesul de purificare fiind considerat de origine burgheză a fost exclus[100] din partid.

De fapt n-a fost numai o excludere din partid, ci prin tot ceea ce se constituia noul mecanism al societății comuniste a fost blocat în chiar procesul de creație. Dacă pentru câțiva ani a mai fost acceptat la expozițiile anuale, ulterior a intrat într-o voită ignorare de către cei care conduceau acum destinele Uniunii Artiștilor Plastici.

La expoziția anuală din 1950 Spiridon Georgescu a expus[101] un basorelief, turnat în gips tratând tema "Fr.Engels", iar în anul 1953 a fost admis cu lucrarea Academician "Gala Galaction"[102]. În anul 1954 a fost prezent cu lucrarea "Pictorul Ion Mândru"[103]. În anul 1956 revista "Arta Plastică" cita[104] lucrarea "Portretul lui Coruțiu Gheorghe de la G.A.S.Bragadiru"

Devenit persoana non grata în memoriul[105] înaintat către Ministerul Culturii, făcea referință la activitatea desfășurată pe parcursul a aproape patru decenii revendicând să i se acorde o pensie viageră, formulă considerată de el ca fiind capabilă să-i asigure cele ale vieții și totodată posibilități de a crea noi lucrări.

Din deceniul următor, două episoade sunt notabile. Primul face referință la realizarea unui medalion care a fost plasat în mormântul din cimitirul Bellu, care îl evocă pe Dem Mihăilescu-Toscani[106] (1888-1962), prim fondator al Operei Române, împreună cu Aglaia Mihăilescu Toscani (1889-1974). Medalionul este semnat și datat: Spiridon Georgescu 1965. Al doilea episod a venit în anul 1963, în luna iulie, ca un act de reparație morală. Organele municipale au procedat la organizarea unei retrospective Spiridon Georgescu, prilej de a reuni într-o expoziție din parcul Herăstrău lucruri semnificative din creația sa. Colaborarea între factorii de cultură din cadru Sfatului Popular al Capitalei, Uniunea Artiștilor Plastici și Fondul Plastic s-a concretizat prin modul de expunere și elaborarea catalogului și organizarea vernisajului[107].

Expoziția a reunit 29 de lucrări relevante pentru evoluția artistului. Catalogul cuprinde textul elaborat de Mircea Grozdea, trei reproduceri și titlurile lucrărilor expuse. Răsunetul în presa timpului a fost modest[108].

În anul 1964 în atmosfera atelierului de creație a sculptorului Spiridon Georgescu a pășit ziarista Gabriela Bucur care a putut remarca[109] noi realizări altorelieful "Singurătate", inspirat de lirica lui Mihai Eminescu, bustul artistului Constantin Ramadan în rolul din Avarul lui Moliere.

Ultimii ani ai vieții i-a petrecut în ambianța locuinței-atelier din apropierea Arsenalului Armatei și a străzii Frontierei, două nume parcă predestinate pentru copilul care a fost botezat cu numele patronului cartierului să devină peste ani modelator și turnător al propriilor creații care au ajuns să fie prezente în forul public, colecții particulare și instituții publice.

La dispariția lui, prin decesul din 27 septembrie 1974, rămânea posterității un sumum de valori artistice ce se cereau să fie studiate, analizate permițând pe această cale o definire a locului ce i se cuvine în

evoluția sculpturii românești. O singură excepție întărește regula. Ne referim la studiul întocmit în anul 1969 de către Alexandru Cebuc cu referință predilectă la monumentele bucureștene realizate de Spiridon Georgescu.

După dispariția lui Spiridon Georgescu, ceea ce n-a făcut cutremurul de la 4 martie 1977, au făcut metamorfozele impuse de edificarea Casei Republicii, strada Aquilei intrând în perimetrul de demolare s-a procedat la o grăbită evacuare, prilej inerent de pierdere a multor mărturii ce puteau fi sursă de studiu. În această conjunctură a fost salvat "Zimbru", piesa modelată pentru a fi după transpunerea în bronz componentă a monumentului Unirii de la Cernăuți. Muzeul Național de Istorie a devenit protectorul acestei machete.

Trecerea în revistă a acestor informații, coroborarea cu alte eventuale mărturii sperăm că va facilita cercetătorilor posibilitatea de a întreprinde cuvenitele studii cu caracter monografic atât de necesare în prezent și viitor.

NOTE

1. Alexandru Cebuc, "Monumente bucureștene realizate de sculptorul Spiridon Georgescu", în București – Materiale de istorie și muzeografie, vol.VII, București, 1969, p.285-293 text și fotografii
2. A.N.-D.A.M.B., colecția Stare Civilă 7, Registru Născuți 1887, act 6454/1887, p.139 cu note marginale: Decizia nr. 3573/1950 prin care se rectifica numele și pronumele conform Decretului Lege nr. 432/1949 devenind și în acte ceea ce ani de zile îl definise ca artist: Spiridon Georgescu; înregistrarea decesului din 27 septembrie la 28 septembrie 1974.
3. Mahalaua bucureșteană înfiripată în decursul anilor pe vatra terenurilor mănăstirii Mihai Vodă și a noilor curți domnești ridicate de Alexandru Ipsilante. Pe acastă vatră s-au aciuiat predilect elemente pornite de la sat la oraș, din zona Vlașca și Teleorman, dar și de pe alte plaiuri; parohia Spirea Veche având biserica cu hramurile Sf. Spiridon și Sf. Apostoli Petru și Pavel. Biserica veche având ctitor pe doctorul Spiridon Kristofi sau Spirea, decedat la 1765 este datată ca fiind de pe la jumătatea secolului XVIII. Starea de degradare la care a ajuns în preajma primului război mondial a impus demolarea ei și ridicarea unei noi construcții pe vechea vatră între anii 1923-1928 după proiectului arhitectului Ion Traianescu (30 mai 1875,București – 1964, București) realizare care, ca plan, a preluat la proporții reduse proiectul folosit de autor la elevarea bisericii catedrală din Timișoara. În cursul campaniei de modificare a zonei pentru ridicarea Casei Republicii, azi Palatul Parlamentului României, cartierul și biserica au fost înlăturate. Biserica a fost dinamitată la 27 aprilie 1984. Suntem datori să facem următoarea precizare: în prezent la mănăstirea Antim

din București se păstrează, împreună cu alte relicve recuperate de la edificiile religioase demolate (pietre, tombale, coloane, pisanii, capitelii) și pisania bisericii Spirea Veche montată la data sfințirii la 7 decembrie 1930, a bisericii"noi". Anuarul Arhiepiscopiei Bucureștilor 1941, Cernica 1941, p.198; Constantin C.Giurescu, Istoria Bucureștilor, București,1966, p.102, 358; arh. Lidia Anania, Cecilia Luminea, Livia Melinte, Ana-Nina Prosan, Lucia Stoica, Neculai Ionescu-Ghinea, Bisericile osândite de Ceaușescu-București 1977-1989, București, 1955, p.49-51, 202; arh. Gh. Leahu, Bucureștiul dispărut, București, 1995, p.55.

4. Ion Cojocaru, "Școli profesionale și de specialitate din statul român - 1864-1918", București, 1971, p. 65, 66 după 1899, Școala Superioară de Arte și Meserii din București a fost mutată de la Filaret la Polizu; Calendarul pentru toți fii României 1900, p. 98: la 5 decembrie 1897 s-au inaugurat noile cuptoarele pentru topirea metalelor;
5. Adrian Botez, "Valbudea", București, 1982, menționează activitatea didactică desfășurată la Școala Normală de sub conducerea lui Alexandru Odobescu, Liceul Gheorghe Lazăr, Școala de Desen, Pictură, Modelaj, Xilografie și Caligrafie, Școala de Arhitectură, Școala Superioară de Arte și Meserii. Ca un corolar al acestei activități a intervenit numirea lui ca inspector de desen și caligrafie în cadrul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice.
6. "Tabloul arhitecților diplomați", București, 1937, p. 9; Paul Constantin, "Dicționar universal al arhitecților", București, 1986, p. 236; Nicolae Nenciulescu (6 aprilie 1879, București - 1973) menționată activitatea de proiectare a unor importante edificii precum și cea didactică.
7. Al. Cebuc., op.cit., p. 286.
8. "Expoziția oficială a artiștilor în viață", Catalog, p. 39, poziția 335.
9. Catalogul menționează și prețurile de vânzare a pieselor expuse; cronică în Epoca, 19 aprilie 1919, p. 2; referință în Clipa, anul V, nr. 159, 13 noiembrie 1927, p. 3; Al. Cebuc, op.cit., p. 286 menționează lucrările "Crucea Roșie" și "Pe câmpul de luptă" dar de fapt este o singură lucrare figurând în catalog la poziția 14: "Crucea Roșie pe câmpul de luptă' evaluată la 2.000 lei.
10. Iosif Nădejde 1880-1929, ziarist, publicist.
11. Viitorul, 28 mai 1919.
12. Este o reducție turnată în bronz, semnată și datată: "Sp. Georgescu, 1919".
13. Ștefan Gheorgiu (1879, Ploiești - 1914) militant al mișcării muncitorești.
14. Al. Cebuc, op.cit., p. 287; Adevărul anul 32, nr. 10865, 15 august 1919, p. 1.
15. Al. Cebuc, op.cit., p. 288.

16. "A nouăsprezecea expoziţiune a societăţii Tinerimea Artistică în Palatul Ateneului Român", Catalog, Bucureşti, 12 mai 1921, poziţia 140; cronica de la vernisajul expoziţiei în Dimineaţa, 14 mai 1921.
17. Al. Cebuc, op.cit., p. 288.
18. Universul literar, anul 38, 19 noiembrie 1922.
19. Lumea ilustrată, nr. 4, 22 ianuarie 1923, p. 11.
20. Virgiliu Z. Teodorescu, Monumentul Unirii din Cernăuţi, în Magazin Istoric, anul XXVIII, nr. 12 (333), decembrie 1994, p. 12. A.N. - D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georges, dosar 22/1912, f. 15; 90/1940, f. 13.
21. A.N.-D.A.I.C., Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 115/1942, f. 148-151.
22. Flacăra, anul VII, nr. 17, 1 aprilie 1922; Nicolae Pora (1881-1941), scriitor, publicist; Mihail Straje, Dicţionar de pseudonime, Bucureşti, 1973, p. 567-568.
23. "Tabloul arhitecţilor diplomaţi", Bucureşti, 1937, p. 4; Iorgu Ciortan, absolvent al Şcolii de Arhitectură din anul 1916; A.N.-D.A.M.B., fond Ateneul Român, dosar 5/1923; f. 35, 18; 4/1926-1931, f. 169.
24. Horia Igiroşeanu, "Sculptorul Spiridon Georgescu", în Clipa, 4 noiembrie 1923; Petre Oprea, "Cronicari şi critici de artă în presa bucureşteană a anilor 1919-1926" în Revista Muzeelor şi Monumentelor, seria Muzee, nr. 2/1988, p. 81-90; "Expoziţia de sculptură Spiridon Georgescu", în L'Independence Roumain, 26 noiembrie 1923; A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 115/1942, f. 148-151.
25. Horia Igiroşeanu, M. Straje, op.cit., p. 342. Igiroşeanu (1895-1960), artist plastic, sculptor, cineast, publicist, critic de artă.
26. "Expoziţia de sculptură Spiridon Georgescu", în L'Independence Roumain, 26 noiembrie 1923.
27. Florian Tucă, Mircea Cociu, Monumente ale anilor de luptă şi jertfă, Bucureşti, 1983, p. 207.
28. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 818, dosar 61/1936, f. 55, 57; Octavian Barbosa, "Dicţionarul artiştilor români contemporani", Bucureşti, 1976, p. 195; F.T.-M.C., p. 182-183; Îndreptarea, anul VI, nr. 260, 10 noiembrie 1923, p. 2; Petre Vieru, "Unirea - Dulce Bucovină, veselă grădină - Note şi impresii din excursia Asociaţiei învăţătorilor vasluieni, septembrie 1936", Vaslui, 1937, p. 4; Octav. I. Guţic, Gheorghe Grigoraş, "Dorohoi, mic îndreptar turistic", Bucureşti, 1982, p. 43, 65, 68; Florian Tucă, "In memoriam", Bucureşti, 1971, p. 295, "Botoşani '83", p. 82.
29. Spiridon Georgescu a fost inspirat în realizarea lucrării "În repaus" de un moment de răgaz între două lupte, în care ostaşii au preocupări ce le amintesc de cei de acasă.
30. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, dosar 115/1942, f. 148-151 menţionează expoziţia personală în anul 1923; Calendarul Minerva 1925, p. 35, 49.

31. Calendar Minerva 1925, p. 146, cronica lui N.P. / Nicolae Pora Expoziții plenare și expoziții personale.
32. Președinte al "Cercului Artistic" a fost Carol Storck.
33. Clipa, anul V, nr. 159, 13 noiembrie 1927, p. 3; Ziarul Științelor și al călătoriilor, anul XXXIII, nr. 32, 6 august 1929, p. 509; A.N.-D.A.I.C., Fototeca, III 4456/2, carte poștală ilustrată.
34. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georges, dosar 35/1925, f. 9, cup Universul, 1925, cronica "Salonul Cercului Artistic (Ateneu)" semnată V.B. = Mihail Straje, op.cit., p. 757, 70 scriitor, ziarist; Almanahul Asociației Publiciștilor români (A.P.R.), 1938, anul I, p. 25 date biografice + fotografia, născut 1 martie 1865; în cronica din Universul sunt citate lucrările: "Prometeu", "Motiv funerar", "Cap".
35. Universul, 2 iunie 1925.
36. Ilustrațiunea, anul XV, nr. 130, decembrie 1926, p. 315 fotografia machetei realizată de Spiridon Georgescu
37. George Bezviconi, op.cit., p. 34, fig. 98, locul 59.
38. Traian I. Ștefureac, Pictor Angiolina Sântocono (1889-1969) și contribuția sa în muzeistica noastră, în Muzeul de Științele Naturii Bacău - Studii și comunicări, 1976-1977, p. 513-521. S-a născut la 23 octombrie 1889 la Port Said - Egipt și a decedat la 5 ianuarie 1969 la București. Opera de desenatoare a fost predilect inspirată de vegetația tuturor formelor de relief ale României.
39. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georgescu, inv. 617, dosar 3/1936, f. 164, confirmarea din 28 decembrie 1936 că s-a primit donația bustului, turnat în gips.
40. Alexandru Viteanu - Mihail Straje, op.cit., p. 778, poet, publicist, născut în 1891.
41. Petre Oprea, "Cronicari și critici de artă în presa bucureșteană a anilor 1927-1940', în Revista Muzeelor și Monumentelor, seria Muzee, nr. 9-10/1989, p. 98, referință la cronica din Clipa, anul V, nr. 159, 13 noiembrie 1927.
42. "Salonul Ateneului Român 6 mai- 6 iunie 1928", catalog, p. 33, pozițiile 404-405.
43. Cridim = Mihail Straje, op.cit., p. 183, 218 = Christea N. Dumitrescu (1879-1949), scriitor, publicist.
44. Lucian Predescu, op.cit., p. 336, Ștefan I. Furtună (29 octombrie 1860, București - 27 iunie 1937), medic veterinar, ziarist, publicist.
45. "Cercul Artistic", decembrie 1928, catalogul expoziției, p. 14, pozițiile 266-274.
46. St. Petraru, C-tin Catrina, "Brașovul memorial", București, 1976, p. 65.
47. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georges, dosar 18/1911, cup Clipa, anul VI, nr. 174, 11 februarie 1928, p. 3, fotografie; Lucian Predescu, op.cit., p. 648 = Grigore I. Periețeanu (24 martie 1879, București)

avocat, poet, om politic, publicist, colecționar, traducător; Mihail Straje, op.cit., p. 536-537 (1877-1959).

48. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georgescu, dosar 3, pliantul cuprinzând numele participanților, la poziția 20 fiind menționat Spiridon Georgescu
49. Lucian Predescu, op.cit., p.681. Nicolae Popescu-Zorileanu 12/25 februarie 1847, Ploiești sau Broșteni Mehedinți - 1920 (?!), medic balneolog, publicist, om politic, are o serie de lucrări referitoare la calitățile zonei Govora.
50. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 70/1937, f. 40, sunt menționate dimensiunile: 5 x 4 x 4 m, și au fost cheltuiți de către comitetul de inițiativă 20.000 lei; Florian Tucă, In memoriam, p. 361.
51. George Bezviconi, op.cit., p. 34, figura 96, locul 6, citând acest monument îl datează în anul 1924 și face referință la monumentul Rescaldani din același cimitir, figura 64, locul 34, care l-ar fi inspirat.
52. "Al II-lea Salon Ateneul Român", poziția 442.
53. După 1947 s-a intervenit la inscripție înlăturându-se cuvintele care făceau referință la întregirea neamului, revenindu-se la formula inițială în deceniul al șaptelea.
54. Dan Berindei, Sebastian Bonifaciu, "București-Ghid turistic", București, 1978, p. 90 + planșă cu fotografia monumentului având inscripția incompletă; I. Munteanu, "Statuile Bucureștiului", în Almanahul Flacăra /19 / '76, p. 47; A.N. - D.A.I.C., Fototeca III 100.
55. "Al III-lea Salon Ateneul Român", poziția 506 având și mențiunea că lucrarea turnată în bronz era evaluată la 20.000 lei, iar în gips 15.000 lei; Lucian Predescu, op.cit., p. 294 Petre Dulfu (10 martie 1856, Tohat-Sălaj) doctor în filozofie, scriitor, publicist, folclorist, traducător: Iordan Datcu, S.C. Stroescu, "Dicționarul Folcloriștilor", București, 1979, p. 177-178, Petre Dulfu (10 martie 1856, Tohat, județul Maramureș - 31 octombrie 1953, București).
56. Florian Georgescu, Paul Cernovodeanu, Alexandru Cebuc, Monumente din București "Ghid", București, 1966, p. 208; Al. Cebuc, op.cit., p. 289-290 menționând că este transpunerea lucrării "Asaltul".
57. "Cercul Artistic - al 41-lea an de activitate artistică", Catalog, p. 29, pozițiile 463-468.
58. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georges, dosar 54/1931, f. 138, Universul cronica lui V.B./Victor Bilciurescu/: "Salonul de toamnă".
59. George Bezviconi, op.cit., p. 34, figura 18 b, locul 22, p. 164, maiorul Mihail Izvoranu (1848-1928).
60. Florian Tucă, Mircea Cociu, op.cit., p. 251 atribuie dezvelirea anului 1936; Octavian Barbosa, op.cit., p. 194-195 menționează ca an al dezvelirii 1929.
61. Idem, p. 252.

62. A.N.-D.A.I.C., fond Ateneul Român, dosar 5/1931-1932, f. 133, Catalogul expoziției Sindicatului Artelor Frumoase 1932, pozițiile 163,164.
63. În prezent monumentul nu mai beneficiază de soclul inițial și inscripția definitorie.
64. "Cercul Artistic", Catalog, p. 19, poziția 151.
65. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 69/1937, f. 94, este menționată înălțimea statuii = 2m. și suma cheltuielilor = 222.736 lei.
66. Ibidem, dosar 70/1937, f. 4 v, lucrarea costând 150.000 lei, N.B. în acest caz autorul este menționat: D. Georgescu.
67. A.N.-D.A.I.C., fond Muzeul Saint Georges, dosar 52/1930, Catalogul expoziției, poziția 229.
68. Ibidem, fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 70/1937, f. 49, menționează dimensiunile monumentului: 4,50 x 1,00 x 0,90 m. și valoarea lucrării 194.000 lei.
69. A.N.-D.J. Teleorman, fond Primăria orașului Alexandria, dosar 887/1933, f. 1, 3 martie 1934 ordonanța de plată a unui rest de bani sculptorului Spiridon Georgescu pentru executarea monumentului Eroilor din Alexandria. Conform contractului încheiat la 14 septembrie 1932, lucrarea costa 157.000 lei. Urma să mai primească 27.000 lei; Proces verbal de recepție definitivă încheiat la 31 martie 1934; dosar 883/1933, f. 69 la 7 iulie 1933. Spiridon Georgescu confirma primirea sumei de 10.000 lei în contul lucrării. Informa pe comanditari că modela ultimele două reliefuri solicitând ca să fie avizate de un reprezentant al comitetului. Avea în lucru medalionul "Regina Maria". În compunerea monumentului au fost următoarele piese: statuia ostașului român, trei reliefuri, două din 1934 și unul din 1932 toate turnate în bronz la firma V.V. Rășcanu - București; Florian Tucă, "In memoriam", p. 302; Gheorghe Popa, Maria Georgescu, "Documente privind istoria orașului Alexandria, 1833-1982", București, 1984, documentul 242 din 18 iunie 1933. Este scrisoarea lui Spiridon Georgescu către primarul orașului în care prezintă stadiul realizării componentelor monumentului relevând ce reprezentau cele trei reliefuri, respectiv două erau medalioane cu portretele Regelui Ferdinand și al Reginei Maria, iar al treilea reda o scenă de luptă.
70. Stan V. Cristea, Ecaterina Țânțăreanu, Dumitru Avram, Ion Moraru, Gheorghe Popa, Ioan Spiru, "Alexandria - Monografie" (titlul coperții) și "Alexandria - 160 de ani -Monografie" (foaia de titlu), Alexandria 1994, p. 41-42 scurt istoric al monumentului relevând momentul mutării în 1993 și al completării în 1994 cu piesele anterior înlăturate.
71. Salonul Ateneul Român, Catalog p. 27, pozițiile 276, 277; Universul, anul 52, nr. 138, 22 mai 1935, p. 8; "Pictură și sculptură' nr. 3, iunie 1935, p. 10 fotografia lucrării "Vagabondul".

72. "Luna Brăilei", catalog p. 13, poziția 178.
73. Radu Gioglovan, Mihai Oproiu, "Inscripții și însemnări din județul Dâmbovița", vol. I, 1975; Universul, anul 53, nr. 294, 24 octombrie 1936, p. 7.
74. Universul, anul 53, p. 346, 15 decembrie 1936, p. 10.
75. Florian Tucă, Mircea Cociu, op.cit., p. 343-344.
76. A.N.-D.A.I.C., fond Ministerul Cultelor și Artelor, Direcția Artelor, dosar 127/1938, f. 5; lucrarea a costat 240.000 lei.
77. Ibidem, fond Departamentul Artelor, Direcția Artelor, dosar 125/1938, f. 8, 8 v, 9, la 7 iulie 1938 referatul arhitectului șef al M.C.A., la recepția lucrării au participat și I. Minulescu și arh. G. Ionescu.
78. Ibidem, Direcția Artelor, dosar 93/1938, vol. II, f. 203-206 bis; 96/1938, f. 153-154 Jurnalul 263/4 octombrie 1938 al Comisiei Superioare a Monumentelor Publice prin care se aproba amplasarea monumentului; Universul anul 55, nr. 245, 10 septembrie 1938, p. 9; St. Petraru, C-tin Calina, Brașovul memorial, București, 1976, p. 68-69; I. Constantinescu, "România de la A la Z", București, 1970, p. 162.
79. Universul, anul 55, nr. 223, 18 august 1938, p. 2.
80. Florian Tucă, Mircea Cociu, op.cit., p. 128.
81. A 39-a expoziție "Tinerimea Artistică", pozițiile 340,341.
82. George Călinescu, "Istoria literaturii române de la origini și până în prezent", ed. II-a revăzută și adăugită, București., 1982, p. 932, 1027. Petru Bell (1896-1951); Mihail Straje, op.cit., p. 64; George Bezviconi, op.cit., p. 66, cimitirul Bellu, figura 114, locul 10.
83. Universul, anul 55, nr. 237, 1 septembrie 1938, p. 2.
84. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, dosar 96/1939, f. 33. Expoziția Sindicatului Artelor Frumoase organizată cu prilejul Lunii Bucureștilor.
85. "A IV-a expoziție a Sindicatului Artelor Frumoase", Catalog.
86. În expoziția permanentă.
87. "A 50-a expoziție a Cercului Artistic", Catalog p. 14, pozițiile 127-129.
88. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 93/1940, f. 91, 142, 169.
89. Florian Tucă, "In memoriam", p. 359.
90. Eugenia Stoica, "Catalogul monumentelor eroilor din județul Buzău", Buzău, 1982, p. 24, atribuie lucrarea sculptorului Nicu Lupu; Florian Tucă, Mircea Cociu, op.cit., p. 220.
91. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, inv. 819, dosar 77/1940, f. 97, 4 noiembrie 1940 corespondența între Președenția Consiliului de Miniștri cu Ministerul Cultelor și Artelor; f. 98 referatul din 1 martie 1941; f. 99, 101.
92. George Călinescu, op.cit., p. 848-850, Emanoil Bucuța (Popescu) 3 iulie 1887, Bolintinul din Deal, județul Ilfov - 7 octombrie 1946, București, I.C. Chițimia, Al. Dima, "Dicționar cronologic - Literatura

română", București, 1979, p. 209 menționează ca dată a nașterii 27 iunie 1887; Dim. Păcurariu, "Dicționar de literatură română", București, 1979, p. 77-78 menționează ca dată a nașterii 27 iulie 1887... relevând activitatea de poet, scriitor, eseist, etnolog, activist cultural, publicist; Iordan Datcu, S.C. Stroescu, op.cit., menționează ca dată a nașterii 27 iunie 1887..., etnolog, folclorist; Mihail Straje, op.cit., p. 104; George Bezviconi, op.cit., p. 76 menționează ca an al morții 1946... înmormântat la cimitirul Sf. Vineri.

93. Al. Cebuc, op.cit., p. 292.
94. România Eroică, anul V, nr. 5-8, septembrie-decembrie 1941, p. 167.
95. "Mic Dicționar Enciclopedic", București, 1986, p. 1743 Mihai Tican Rumano 1893-1967, scriitor, publicist, explorator, Berevoiești, județul Argeș, București; George Brezviconi, op.cit., p. 271 menționează ca an al nașterii 1895, înmormântat la cimitirul Bellu.
96. Nu am putut identifica persoana lui N. Vulpescu.
97. A.N.-D.A.I.C., fond Departamentul Artelor, dosar 115/1942, f. 148-151.
98. Florian Tucă, "In memoriam", p. 330.
99. Arhiva Uniunii Artiștilor Plastici, dosar Spiridon Georgescu. Memoriul adresat ministrului Culturii la 14 ianuarie 1955 (datare după registratură).
100. A.N.-D.A.I.C., fond Depozitul Militari, fond Comitetul Municipal București, P.M.R. - P.C.R., Membrii excluși 1948 - 1952, litera "G", cutia 37, dosar 802.
101. "Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1950", Catalog, p. 73, poziția 166, cu dimensiunile 0,37 x 0,56 m.
102. "Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1953", Catalog, p. 26, poziția 65, cu dimensiunea 0,82 m; Dim. Păcurariu, op.cit., p. 170, Gala Galaction (Grigore Pișculescu) 16 aprilie 1879, Dideşti, județul Teleorman - 8 martie 1961, București, teolog, scriitor, profesor universitar, traducător, academician; George Bezviconi, op.cit., p. 135, înmormântat la mănăstirea Cernica.
103. "Expoziția anuală de stat a artelor plastice 1954", Catalog, p. 47, gips patinat, 0,63 m.; Lucian Predescu, op.cit., p. 513; Ioan Mândru, 8 februarie 1897, Smulți-Covurlui, județul Galați, pictor, marinar, poet, publicist.
104. "Arta plastică", nr. 1/1956, p. 20.
105. Arhiva Uniunii Artiștilor Plastici, dosar Spiridon Georgescu.
106. Lucian Predescu, op.cit., p. 548, Dumitru Gh. Mihăilescu-Toscani, 1 octombriue 1891, tenor, profesor de canto, compozitor; Iosif Sava, Petru Rusu, "Istoria muzicii universale în date", București, 1983, p. 290, menționează nașterea la București la 1 octombrie 1888, p. 454 decedat la 29 decembrie 1962, referințe la compozițiile simfonice, camerale și vocale.

107. "Expoziția retrospectivă de sculptură Spiridon Georgescu", Parcul de Cultură și Odihnă Herăstrău - luna iulie 1963 - București.
108. Contemporanul, nr. 27 (873), 5 iulie 1963, p. 6, în pavilioanele A și B din Parcul de Cultură și Odihnă Herăstrău s-a deschis o expoziție retrospectivă sculptorului Spiridon Georgescu și expoziția personală a pictorului Dumitru Ghiață Colibași; Arta Plastică, nr. 10-11/1963.
109. Gabriela Bucur, "Surprize într-un atelier", în Informația Bucureștiului, 14 august 1967.

CONTRIBUTIONS TO THE STUDY OF THE ACTIVITY OF SCULPTOR SPIRIDON GEORGESCU

Summary

As in other circumstances, the author is constantly preoccupied with presenting the artistic works of the first part of the twentieth century. At that time, these cultural achievements had earned their place in the national patrimony, but several other factors led to their total or partial ignorance and removal. Spiridon Georgescu was one of the great plastic artists who were treated this way. He is the author of many works that, throughout the years, were integrated into public forums or private collections. The study of such works has become an acute necessity in order to perform an analysis that would allow a correct evaluation of the author and his work.